

לא הותר רק כשנודעו ימנע ציטול החיות ולא בספק בלדד דמחזק
וחי צבא לא אחי למנוע ציטול החיות אלא שלא יגרס ציטול
החיות והיינו דקאמר הריב"א דברי ושמא ברי עדיף כלומר דברי
שימות ושמא בללל מהמיתא אנו תופסין דברי שימות ולא תופסין
לי האכילה להצילו לפיכך הי' אסור לאכול ציור"ב.

(ב) ובוה יש לבאר ג"כ דברי החוס' בצ"מ דף קי"ד ע"ב
ד"כ אמר לי לאו כהן מר שהקשו איך התיב צבא
של האלמנה כיון שבהן הי' דכתיב ויתמודד על הילד וגו' וי"ל שהי'
צבא לו שתייבו. לכן הי' מותר משום פקוי' עכ"ל ונתקשו
המפרשים למ"ל למימר שהי' צבא לו אפילו לי"ב רק ספק הי'
מותר משום ספק פקוי' ולהביל א"ש כיון שדאי מה יבי' רק
ספק שיצילו ממיתה אין ספק מוציא מידי ודאי דברי ושמא ברי
עדיף.

בנלענ"ד לפרש דעת הריב"א אע"פ דבשאר הפוסקים משמע
ללא לחלק בכהי'.

יהושע מנחם אהרנברג

סימן צה

לדבר החכמה

ב"ה.

לכבוד הרב הגאון מה"ר צבי מרקוביץ שליט"א, רמת-גן.

(א) בדבר ספיקו אי מהני מחילה על פס' מצלי שיבקש
מחזירו שימחול לו או צעין דוקא עד שיבקש
מחזירו שימחול כלשון המשנה צצ"ק דף י"ב הא צמחל לו
חזירו מצלי שיבקש אחי לא נמחל לו מן השמים יש לפשוט
מהאי עובדא דירושלמי פ"ד דשבויות סוף ה"ב שהשומרין שכו
אח"י ערפון וצקשו ממנו שימחול להם השיב להם ר' ערפון יבוא
אלי אס לא על כל מקל ומקל שירד עלי הייתי מוחל להם מקודם
משמע שהשומרים היתה שלא היו צריכין לבקש ממנו מחילה עכשו
לפי שכבר מחל להם כבר קודם שהכוויו ואי נימא דכלל צקשה לא
מכיו המחילה מה הועיל צמה שאמר להם שמחל להם מקודם הא
מ"מ היו צריכין לבוא לבקש ממנו מחילה מאחר שהמחילה הקודמת
היתה בלא צקשה ואין לומר דכ"ק לבו דכיון שעוד קודם שהכיהם
מחלתי להם נמא' שלא פעלתם שום עון ואינכם צריכים מחילה מן
השמים ז"ל דהא מ"מ דמי' לנחכין לאכול חזיר ועלה בידו בשר
עלה דלריך סליחה וכפרה כדאיתא בחז"ר דף י"ג וע"י כיוצא בזה
קידושין דף י"ב ע"א ד"ה דמחול לי ליקרי' וא"כ אס נאמר
שהצקשה מעכצת הכפרה על הכזר אע"פ שכבר מחל להם גם כנכון
דרי"ט היו צריכים לבקש מחילתו ואע"פ שכבר מחל להם קודם
שציערוהו אלא ודאי דאס מחל להם בין קודם שציערוהו בין לאחר
שציערוהו אע"פ שהמכה לא צקש ממנו שימחול מהני גם נענין
שי"ה לו מחילה גם מן השמים על ידי חשבה חפלה ודקדק וכן
אנו אומרים בחפלה זכר וכן יש בסיודורי האר"ז"ל לומר בשעת ק"ש
שעל המעשה הריני מוחל לכל מי שהבעים והקניע אותי וכו' ולא
ישנא שום אדם בסיבה אלא דמהני מחילתו בלא צקשה מחילה.

(ב) במה שכחתי דמי' לנחכין לאכול חזיר לכאורה יש לחלק דשאני
ככא דכל המעשה הי' בשוגג ולא היתה כוונתם לאיסור
דחשבו שמוחר להם להלקותו מכיון שצא לאכול שלא בעצרה ולא
היו ידעו שהוא ר"ע בעל השדה ולפיכך אפי' לא הי' מוחל להם
מקודם היו נחשזין כשוגגין ומחילה היו המעשה איסור בלא כוונה
לאיסורא וכיון שנתגלה דרי"ע מחל להם ולא הי' גם מעשה איסור
נמא' דאין כאן לא מעשה ולא כוונה לאיסורא וא"ל כפרה כלל.

(ג) אך זה אינו דלגבי כפרת שוגג חשזין המעשה דשוגג
כאילו הי' היתה כוונה לאיסורא אלא מכיון שהיתה
כוונה לאיסור בשוגג אינו חייב אלא קרבן אכל לעולם החיוב קרבן
היא משום דנחכין לאכול דבר שהחורה אסרה אלא שהוא לא ידע

בדרך הנאה פסוק כמו שכתבו החוס' פסחים דף כ"ז ע"א ד"ה
שאני אך חלוי צב' תירולי החוס' בקידושין דף י"ז ע"א ד"ה כפרה
ול"ע ועכ"פ יש ללמד.

אך מה שרואים להקל מכת פקוי' ל"ע אי שייך צנידון דידן דוקא
היכא שצאים לנולד צבדי ללמד ממנו איזה רפואה חדשה
מה שלא ידעו עד עכשו צבא מקילים משום פקוי' אכל כאן שרואים
לנולד צבדי ללמד לתלמידים חכמת הרפואה מה שצקני הרופאים
יודעים ויש הרבה רופאים לאומות העולם מהיכא תיתי לומר דהוי
פקוי' להעמיד רופאי ישראל בבית ספר לישראל מי לא סגי לפקוי'
צבא ויועצו ורש"י ששם כבר בעולם וכמו שנהגו עד עכשו ינהגו
להבא ולא צאתי רק להעיר ואס' כי יש ה"ל להאריך עוד אין
רצוני להעריכו הרבה ואנו מצקש לשום עיונו על דברינו וימחול
כהדר"ג שליט"א להשיבני דבר אס מלאו דבריי הן צעינו אס לא.

יהושע מנחם אהרנברג

ג. ב. וצערך הדבר שכתבנו דהרומה לא חשיב קיל מחמת דינא
בשאלה הואיל ועי"ז נאסר משום עבד לכאורה יש לפקש
דמי' בלא דהרומה יש לה היתר ואכן מצינו כיוצא בזה דלא חשיב
הי' לו שעת הכושר מחמת איסור זה הואיל וכהי' אסור קודם
מחמת איסור אחר כגון עריפה דבצנ' דמבואר צכ"ד לענין קרבן
דחשיב לא הי' לו שט"ב אע"פ דלענין איסור עריפה חשיב ה"ל
שט"ב כדאיתא בחולין דף ע"ד ע"א הואיל וגורר צכשרות ואי
צבי מעייל ידי ושהט"י והיינו משום דלקרבן גם קודם שנתקף לא
הי' ראוי משום יולא דופן ומיושצ קר' מהרש"ם בפתחיה לגילוי
דעת אות כ"ב, ועכשו אין לי פנאי להאריך.

סימן צד

ב"ה, מוש"ק וארא תשל"א לפ"ק.

לכבוד מרן הרב הראשי הגאון הגדול מו"ה א. י. אונטרמן
שליט"א, הרב הראשי לישראל.

ע"ד אשר שאל לדעתי על עובדא דהריב"א שהביא הרקנטי צס'
קס"ו שהרופאים אמרו אס לא האכל ציור"ב ודאי תמות
ואס האכל שמה תחי' וכו' ז"ל אמר ברי ושמא ברי עדיף ולא
רצה לאכול ונפטר זה נגד הש"ס ופוסקים דספק פקוי' דוחה
שבת ויו"ט וגם לריך פירוש מה הי' דברי ומה השמא.

(א) הנה צהשי' הרדצ"ז סי' תתפ"ה נשאל על דברי הריב"א
אלו והעלה דאין ראוי ללמוד ממנו אפילו מדת
חסידות כי אפשר דריב"א ז"ל הרגיש צעמו דאפילו שיאכל ימות
דלבו ידע מרת נפשו והיינו דקאמר ברי ושמא ברי עדיף כלומר
דברי של עדיף משמא של הרופאים ולפיכך לא רצה לאכול עכ"ל.

ולפענ"ד י"ל דהריב"א ס"ל דלא אמרו ספק פקוי' דוחה שבת
אלא כדוגמת מפקה אס בגל והאדם ספק חי או מת
ואס הוא חי החילול בודאי ילי' אותו שלא ימות נמא' החילול
שבת צצביל מי שחי ואפילו רק ספק חי שלא ימות זה הותר מקרא
דוחי צבא שלא תגרס המלוה שזה ימות צצביל אופן אף אס רק
ספק חי אכל אס יש ספק אס החילול ילי' אותו ממיתה אף אס
הוא עדיין חי מ"מ המיתה ודאית' וספק אס החילול שבת תלי'
אותו ממיתה ודאית' צכ"ה ס"ל להריב"א דלא הותרה החילול
שבת דמוקמינן אותו צחקת שימות ודאי ואין בללל ספק מוציא
מידי ודאי דבשלמא היכא דודאי ישאר צחייתו ולא ימות הותרה
החורב מקרא דושמרו וגו' חלל שבת אחד כדי שישמור שבתות
הרבה אכל בספק דלא ללמד אלא מקרא דוחי צבא כמבואר צג'
יומא דף פ"ה ליכא למילף רק שלא תגרס מניעת חילול שבת ציטול
החיות מספק אכל אס אין המניעה גורמת ציטול החיות דמחילה
יתצטל אלא שאתה רוצה למנוע ציטול החיות ע"י חילול שבת זה